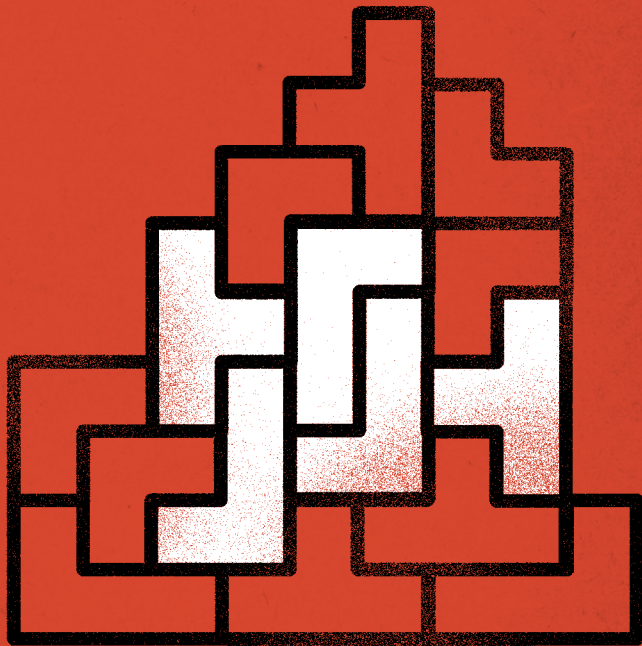

FEU-VOS COOP!

*Guia jove per
ser una cooperativa*

cjb
CONSELL DE LA JOVENTUT
DE BARCELONA

Índex

PRESENTACIÓ	4
Introducció	4
Glossari	5
Simbologia de la guia	7
L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I EL COOPERATIVISME	8
Economia social i solidària Vs. Capitalisme	9
Què és una cooperativa?	10
10 raons per autoocupar-se en clau cooperativa (+1 de gratis!)	13
POSEM LA LUPA A LES COOPERATIVES DE TREBALL	14
ATERREM LA IDEA: del món dels somnis a la realitat	21
L'equip (el col·lectiu)	22
La idea del projecte	23
El pla de sostenibilitat	24
Organització interna	25
Constitució de la cooperativa	26
Iniciem l'activitat!	27
QUI ENS POT ACOMPANYAR EN TOT AQUEST PROCÉS?	29
BONUS TRACK: EL MILLOR I EL PITJOR DE L'AUTOOCUPACIÓ	34
AGRAÏMENTS	38

Introducció

Si heu agafat aquesta guia és perquè teniu una idea de projecte d'autoocupació i el model cooperatiu us crida, us tempta i us fa sentir papallones a la panxa. La guia que teniu a les mans va dirigida a totes aquelles joves que esteu pensant en emprendre un projecte de vida de manera cooperativa.

Per ser sinceres, teniu a les mans una doble guia:

- 1 la "oficial", on trobareu les indicacions essencials per fer realitat el projecte d'autoocupació
- 2 i la "no oficial", un recull de consells, recomanacions i experiències d'altres joves que han viscut un procés d'emprenedoria cooperativa de primera mà que serà molt útil per al vostre procés.

En definitiva, es tracta d'una guia clara i visual amb perspectiva de gènere i d'ètica de la cura.

Esperem que sigui una eina útil i sincera que us permeti engegar un projecte de vida engrescador, autogestionat i en col·lectiu.

Glossari de la guia

Abans de començar, es descriuen alguns conceptes clau que s'aniran fent servir al llarg de la guia:

Economia social i solidària

Conjunt d'iniciatives socioeconòmiques els membres de les quals, de forma associativa, cooperativa, col·lectiva o individual, creen, organitzen i desenvolupen democràticament i sense que necessàriament tinguin ànim de lucre, processos de producció, d'intercanvi, de gestió, distribució d'excedent, moneda, de consum i de finançament de béns i serveis per satisfer necessitats. Promouent relacions de solidaritat, cooperació, donació, reciprocitat i autogestió; defensant els béns comuns naturals i culturals i la transformació igualitària de l'economia i la societat; amb la finalitat del bon viure i la sostenibilitat i la reproducció de la vida del conjunt de la població

Capitalisme

És un sistema econòmic on el capital s'inverteix en la producció, distribució i el comerç dels béns i serveis i té com a objectiu obtenir el màxim benefici individual en un mercat lliure i competitiu. Aquest sistema satisfà, en gran mesura, unes necessitats humanes fictícies generades per incrementar el propi benefici i no per satisfer les necessitats reals de les persones, la societat i l'entorn natural.

Cooperativa

Empresa formada per una associació autònoma de persones - les sòcies - que s'han agrupat voluntàriament per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals comunes. La propietat de les cooperatives és de totes les sòcies, i la seva gestió es caracteritza per ser democràtica, ja que cada sòcia té el mateix pes i poder de decisió, independentment del capital, treball, patrimoni, etc. aportat.

Polítiques neoliberals

Conjunt de polítiques impulsades per part del neoliberalisme, la filosofia politicoeconòmica de la que beu actualment el capitalisme a nivell global. Aquestes polítiques - impulsades per grans poders corporatius i institucions econòmiques no estatals - es basen en reduir al mínim la intervenció dels organismes estatals sobre l'economia i la política. El neoliberalisme cerca el lliure mercat a nivell internacional, mitjançant l'establiment de tractats de lliure comerç que potencien la divisió internacional de la producció i el treball, i la reducció dels drets laborals i dels drets de les persones consumidores.

Ètica de la cura

L'ètica de la cura és aquella perspectiva sobre la presa de decisions que afecten l'altre i una mateixa. Amb l'objectiu d'anar més enllà de la dicotomia del que es considera "bo-dolent" o "just-injust", l'ètica de la cura aposta per prendre decisions a partir de la contextualitat immediata i les necessitats de les persones, que vol garantir en tot moment.

Heteropatriarcat

És el sistema que atribueix la màxima autoritat moral, social i política a l'home, adult, heterosexual i cap de família, establint una jerarquia de sexe, edat i opció sexual. Un dels pilars del sistema heteropatriarcal ha estat el model de família nuclear, sorgit i fomentat arran del capitalisme industrial. En conseqüència, genera un sistema d'opressions a totes aquelles persones i col·lectius que no se senten identificades amb ser homes i heterosexuals.

Sostenibilitat de la vida

És un concepte introduït des de l'economia feminista que reivindica que les vides humanes dignes de ser viscudes haurien de ser l'objectiu principal del sistema econòmic, produint que el benefici econòmic com a interès principal de l'economia actual es situï en un segon pla. En aquest sentit, el concepte de sostenibilitat de la vida implica també reconèixer quins són els treballs i els temps per a les tasques domèstiques i de cura per tal que siguin comptabilitzades en l'economia formal.

Tipus de treballs

Diferenciem entre el treball remunerat i el treball no remunerat i entre el treball productiu i el treball reproductiu, que també

podem anomenar treball domèstic i de cures. Dins la teoria feminista hi ha molta polèmica sobre què inclou cadascun d'aquests treballs, el que és innegable és la jerarquització que s'estableix del treball remunerat i productiu per sobre del treball no remunerat i reproductiu.

Treball de cura (reproductiu)

Fa referència a una sèrie d'activitats destinades a atendre la cura (pròpia, de la llar o la família) i a cobrir la gestió i manteniment de les infraestructures per tenir cura. Bona part d'aquest treball reproductiu no es remunera, és majoritàriament femení i no està inscrit dins de la lògica mercantil. És un treball que no està reconegut com a tal per l'actual organització social. El treball reproductiu s'ha assignat tradicionalment a les dones.

Treball productiu

Conjunt d'activitats remunerades amb un salari que produeixen bens i serveis a l'economia mercantil i formal, però també a l'economia submergida i informal. El treball productiu s'ha assignat tradicionalment als homes.

Economia feminista

És tracta d'una mirada crítica a les ciències econòmiques per superar el biaix androcèntric i patriarcal, amb la voluntat d'erradicar les desigualtats de poder per raó de gènere al treball, lluitant per l'equitat de gènere i la corresponsabilitat social. L'Economia Feminista elabora una nova visió del món social i econòmic que té com a principal objectiu les condicions de vida de les persones i que pren en consideració la totalitat dels treballs necessaris per a la subsistència, el benestar i la reproducció social.

Simbologia de la guia

Durant la lectura de la guia trobareu els següents símbols que us ajudaran a aprofundir en el que s'explica:

Posem el focus

Recursos que podem trobar

Consells i recomanacions

Les cooperatives diuen...

La veritat és que...

*L'economia social i solidària
i el cooperativisme*

Economia social i solidària Vs. Capitalisme

Avui en dia, el món occidental es regeix per les polítiques neoliberals lligades al sistema econòmic capitalista que té com a objectiu final obtenir el màxim benefici individual, fent que les persones normalitzem i integrem en el nostre mode de vida l'egoisme, el materialisme i el consumisme perdent l'interès per la comunitat, l'entorn i les necessitats reals de les persones i dels col·lectius.

És important conèixer la interdependència que tenen el capitalisme i el sistema heteropatriarcal on s'estableix una estructura jerarquitzada de rols entre les esferes masculinitzades del món (tasques productives, visibilitat, poder, egoisme) i les esferes feminitzades (tasques reproductives, cura, invisibilitat, debilitat), fomentant tot de desigualtats interseccionals per raó de sexe, gènere i identitat de les persones, però també de racisme, capacisme i adultisme, entre d'altres.

Què podem fer per rebatre aquest sistema capitalista? Existeix una alternativa real! L'Economia Social i Solidària (ESS) configura un sistema econòmic que es caracteritza per situar a la persona i la comunitat al centre de la seva activitat i prioritzar el benestar col·lectiu per davant del benefici individual. És una economia orientada als principis de transparència, participació, sostenibilitat, equitat, inclusió, solidaritat i compromís amb la comunitat, amb una clara voluntat transformadora davant l'actual context de desequilibri, desigualtat i exclusió social.

L'economia capitalista utilitza a les persones com a eina per maximitzar el capital i el benefici individual.

L'economia social i solidària utilitza al capital com a eina per satisfer les necessitats de les persones i del col·lectiu.

Per més informació podeu consultar els webs de:

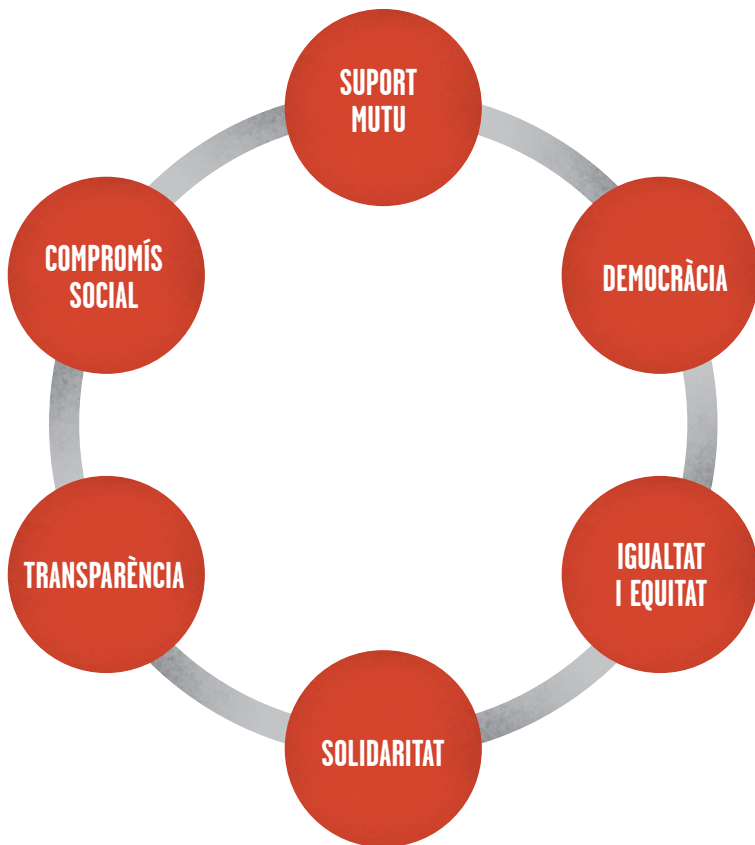
- Xarxa d'economia solidària (XES)
- Fira d'economia solidària de Catalunya (FESC)
- Red de redes de economía alternativa y solidaria (REAS)
- Fira d'economia feminista

Què és una cooperativa?

Tal i com descriu l'Aliança Cooperativa Internacional¹, una cooperativa és “una associació autònoma de persones que s'han agrupat voluntàriament per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals comuns, a través d'una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica.”

A la pràctica, una cooperativa és una empresa social basada en principis democràtics on les persones sòcies participen de la propietat, la gestió i els resultats de l'activitat realitzada.

Els valors que fomenten i promouen les cooperatives son:

1 - És l'organització no governamental que reuneix i representa organitzacions cooperatives de tot el món.

I els principis² que desenvolupen aquests valors i que inspiren la pràctica cooperativa són:

-
- 1 **Tothom pot ser sòcia:** Les cooperatives són organitzacions voluntàries, obertes a totes les persones sense discriminació social, política, religiosa, racial o sexual.

 - 2 **Gestió democràtica:** són organitzacions gestionades democràticament per les persones sòcies, que participen activament a l'hora d'establir-ne les polítiques i prendre decisions.

 - 3 **Participació econòmica:** Les sòcies contribueixen equitativament al capital de les cooperatives. Una part d'aquest capital és de propietat comuna de la cooperativa.

 - 4 **Autonomia i independència:** les cooperatives s'asseguren el control democràtic per part de les sòcies i mantenen l'autonomia cooperativa sense dependre de tercers.

 - 5 **Educació, formació i informació:** Principi bàsic per tal de contribuir en el desenvolupament de la cooperativa i de les persones que en formen part.

 - 6 **Intercooperació:** Cooperació entre cooperatives i entitats locals per teixir xarxes comunitàries i enfortir el moviment cooperatiu i l'economia social i solidària.

 - 7 **Interès per la comunitat:** Treballar en xarxa per aconseguir el desenvolupament sostenible de la comunitat mitjançant polítiques que satisfan les necessitats del seu teixit social.

Existeixen molts tipus de cooperatives que es diferencien segons l'objecte i la finalitat de l'activitat cooperativitzada, sent les principals:

Treball: La seva finalitat és autoocupar-se per la producció de béns o serveis a terceres persones. *Exemple: Fil a l'agulla*

Serveis: És l'associació de persones físiques o jurídiques amb la finalitat d'adquirir conjuntament subministraments i serveis. *Exemple: Uikú coworking*

Ensenyament: El seu objectiu és dur a terme activitats escolars o docents i poden estar formades per l'associació de famílies, alumnes i/o docents.
Exemple: Escola Nou Patufet de Gràcia

Consum: Associació de persones amb l'objectiu de consumir productes o serveis.
Exemple: Som Connexió

2 - Aquests 7 principis estan promogut per l'Aliança Cooperativa Internacional i són comuns a totes les cooperatives del món.

Habitatge: Té l'objectiu de proveir a les seves sòcies l'accés a l'habitatge o a serveis derivats com la rehabilitació o la construcció, per la propietat o el dret d'ús.

Exemple: La Borda

Agràries: Associació de persones pageses per tal de gestionar en comú la seva producció, la maquinària, i la transformació i venda de la seva producció.

Exemple: L'Agrària del Vallès

Integrals: Integren més d'un tipus de cooperativa. *Exemple: Abacus (treball i consum)*

Totes les cooperatives permeten optar a la condició de ser d'iniciativa social i sense ànim de lucre sempre i quan compleixin una sèrie de criteris:

Iniciativa social: La cooperativa ha de tenir com a finalitat la satisfacció de necessitats socials no ateses, o ateses insuficientment, tant pel mercat com per l'administració.

Sense ànim de lucre: Com a cooperativa es pot optar a aquesta condició sempre i quan els beneficis generats a fi d'any no es distribueixin entre les sòcies, sinó que s'inverteixin en la pròpia cooperativa o en la comunitat.

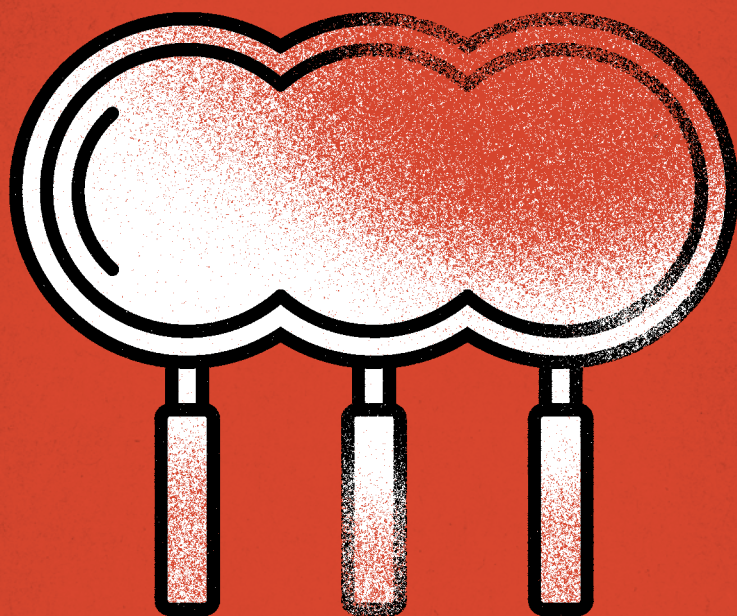
10 raons per autoocupar-se en clau cooperativa (+1 de gratis!)

A continuació es faciliten les 10 raons definitives per emprendre i autoocupar-se en clau cooperativa:

- 1 Perquè és la única fórmula d'autoocupació empresarial que té per objectiu satisfer les necessitats de les persones, del col·lectiu, de les treballadores i de les usuàries per davant del benefici del capital.
- 2 Perquè és la fórmula jurídica que garanteix la gestió democràtica per a projectes socioeconòmics en col·lectiu i perquè qualsevol activitat econòmica pot ser cooperativitzada.
- 3 Perquè permeten autoocupar-te mantenint les característiques d'una entitat sense ànim de lucre.
- 4 Perquè són gestionades democràticament per les persones sòcies, que participen de les polítiques, la presa de decisions i l'elecció dels òrgans de govern.
- 5 Perquè les cooperatives actuen amb responsabilitat social amb les persones i l'entorn: creen ocupació estable, redistribueixen millor la riquesa, presten serveis socials amb més eficàcia, preserven el medi natural, cohesionen l'entorn, permeten l'accés al crèdit i ofereixen productes de més qualitat tant a persones sòcies com a tercers.
- 6 Perquè són empreses amb plena autonomia respecte qualsevol institució o altra empresa.
- 7 Perquè proporcionen formació i desenvolupen laboralment i personalment als seus membres, i són transparents en la gestió.
- 8 Perquè donen a conèixer a la societat la naturalesa i els beneficis de la cooperació, i n'impulsen el seu creixement.
- 9 Perquè ser cooperativa és un model estès, consolidat i provat arreu del món. Hi ha més de 2,6 milions de cooperatives al món amb prop de mil milions de membres. Dins dels països del G20, l'ocupació cooperativa representa gairebé el 12% del total de la població ocupada.
- 10 Perquè les cooperatives contribueixen a la igualtat de gènere i eradicació de tot tipus de desigualtats. A Catalunya al 2017 les dones representen el 71% de les persones sòcies.

10+ 1

Perquè et permet emprendre respectant la teva manera de fer, ser i pensar!

*Posem la lupa
a les cooperatives de treball*

Al tractar-se d'una guia d'autoocupació, a continuació es descriuen les característiques principals de les cooperatives de treball. Es comença per aquelles característiques visibles que tradicionalment s'han considerat les úniques a tenir en compte a l'hora de crear un projecte d'autoocupació i es continua amb les característiques invisibles, que s'han anat incorporant progressivament a la pràctica cooperativista gràcies a la seva intersecció amb els moviments feministes, ecologistes i socials:

Característiques visibles de les cooperatives de treball

Model societari

- Ser sòcia d'una cooperativa = ets la propietària de la cooperativa. Totes les persones sòcies participen de la propietat de l'empresa, la gestió política, estratègica i operativa, i dels resultats tant positius com negatius.
- Es pot constituir amb un mínim de 2 persones sòcies, tot i que és recomanable ser mínim 3 persones per tal de facilitar la democratització del procés.
- Existeixen 3 tipus de sòcies:
 - **Sòcia treballadora**: persones vinculades a la cooperativa per unes relacions laborals per tal de dur a terme l'activitat cooperativitzada.
 - **Sòcia col·laboradora**: Persona física o jurídica que no té relació laboral però col·labora en assolir l'objectiu de la cooperativa.
 - **Sòcia temporal**: Persona que té un vincle social de durada determinada amb la cooperativa i que no pot superar als 5 anys.

Model econòmic i fiscal

- Per constituir la cooperativa és obligatori fer una aportació de capital social de mínim 3.000€. Es pot capitalitzar el 100% de l'atur per la creació d'una cooperativa com a mesura de finançament.
- La fiscalitat de les cooperatives: compten amb beneficis fiscals
 - Impost de societats del 20% o del 10% si són cooperatives especialment protegides
 - Impost sobre activitats econòmiques: bonificació del 95% de la quota
- Una de les principals característiques de les cooperatives és la distribució dels seus beneficis un cop tancant l'any econòmic:
 - **Fons de Reserva Obligatori (FRO)**: Té per objectiu consolidar la cooperativa amb fons, amb un mínim el 20% dels excedents.
 - **Fons d'Educació i Promoció Cooperativa (FEPC)**: Té per objectiu destinar aquests diners a activitats de formació i intercooperació amb altres cooperatives amb un mínim el 10% dels excedents.
 - **Beneficis restants**: a repartir entre les sòcies o no, segons si és cooperativa sense ànim de lucre.

Model de governança

- 1 persona = 1 vot independentment del capital social aportat, la qual cosa garanteix a la cooperativa servir a les necessitats del col·lectiu i no de l'individu.
- Els òrgans socials d'una cooperativa són:
 - **L'Assemblea General (AG)**, és l'òrgan on participen totes les persones sòcies i és l'òrgan d'expressió de la voluntat social.
 - **El Consell Rector**, és l'òrgan d'administració de la cooperativa i té atribuïda la representació i el govern de la societat. Format com a mínim per tres membres escollits a l'AG assegurant els càrrecs de la presidència i la secretaria.
 - Altres òrgans de governança, en funció del que marquin els estatuts:
 - **Interventores de comptes**: vetllar per les bones pràctiques econòmiques i financeres de la cooperativa.
 - **Comissions de treball per temes específics**: cura de les persones, pla d'igualtat, participació, transparència, intercooperació, etc.
- El marc normatiu de les cooperatives són els Estatuts, els acords dels òrgans de govern i el reglament de règim intern.

Model laboral

- Les cooperatives s'autoregulen el treball de manera lliure: estableixen la pròpia organització, l'escala salarial, les categories laborals, les vacances, les excedències i la jornada laboral, a excepció de les mesures obligatòries de les normatives generals de treball.
- Regulació laboral de les sòcies treballadores: es pot escollir entre Règim General o Règim d'Autònoms i la virtut és que es pot modificar passats 5 anys.
- Una cooperativa pot tenir persones treballadores sense ser sòcies. Aquestes han d'estar afiliades al Règim General de la Seguretat Social i es regularan per l'Estatut dels treballadors i el conveni col·lectiu que les correspongui.
- Les persones sòcies de les cooperatives de treball tenen una confluència de rols que cal tenir clares: la dicotomia entre la figura laboral i la societària.
 - **Rol laboral**: està determinada pel lloc de feina i les tasques que desenvolupa. El sou anirà determinat per aquestes funcions.
 - **Rol societari**: de caire polític i empresarial, implica uns drets, deures i obligacions associades que es marquen als Estatuts. Vol dir ser membre de l'Assemblea General i optar als càrrecs del Consell Rector.

Per més informació podeu consultar els webs de:

- **Federació de cooperatives de treball de Catalunya (FCTC)**
- **Confederació de cooperatives de Catalunya (CoopCat)**
- **Generalitat de Catalunya / Treball / Economia social**

Característiques invisibles de les cooperatives de treball:

L'ètica de la cura i la perspectiva de gènere

Tasques productives vs. tasques reproductives.

Cal tenir cura i fomentar el reconeixement de les tasques reproductives invisibilitzades i no reconegudes que segueixen vigents vinculades al sistema capitalista productivista. S'ha de vetllar perquè es trenquin aquestes esferes des de la consciència i el reconeixement mutu per deixar de reproduir les desigualtats de gènere imperants.

Per transformar les desigualtats que es creen, es recomana que analitzeu i doneu la volta a:

- La manera com us relacioneu, tant individualment com en col·lectiu
- El sistema de creences que sustenta l'organització, la identitat, els valors i les accions que es duen a terme
- Com funcioneu a la pràctica. Com són els pressupostos, com és l'organització interna, qui fa què, etc.

Seguiment emocional: Benestar personal i social

L'ESS vetlla per les necessitats de les persones, i com a tal, heu de vetllar per les necessitats emocionals de cada persona i del col·lectiu. El dia a dia fa que s'entri en un espiral de treball productiu que dificulta el "parar i respirar", escoltar-se a un mateix, veure què passa i sortir de la bombolla que es crea una mateixa. És molt important que com a cooperativa es tingui en compte els sentiments, les emocions i les necessitats que teniu les persones que formeu part d'una organització, ja que desencallar els conflictes o malestars us farà estar més a gust, més cohesionades i ser més lliures en les relacions personals i laborals.

"La sostenibilitat de les entitats oscil·la entre destinar-hi les forces suficients perquè tiri endavant sense que això cremi les persones".

Mariona Zamora, sòcia de l'Esberla

Es recomana realitzar trobades de seguiment emocional entre les persones de l'equip de la cooperativa per tenir cura de vosaltres, de la pròpia cooperativa i de l'entorn.

La confiança en el grup

Una part essencial del projecte és la confiança entre les membres del grup, per això és imprescindible que hi hagi espais de comunicació fluids, còmodes i transparents on pugueu sentir-vos lliures per ser honestes amb nosaltres mateixes i amb el grup. És fonamental treballar en equip, coordinar-se i comunicar-se perquè totes us sentiu part del projecte, aportant i sentint-vos valorades en ell.

“Com a grup ens trobem en moments vitals diferents que a vegades ha dificultat la mirada del projecte, les prioritats vitals, les necessitats... generant desigualtats en la implicació al projecte“

Clara, sòcia de l'Esguard

Es recomana establir espais compartits d'informació i participació on el poder i l'apoderament siguin visibles i legítims, i totes les persones de la cooperativa us sentiu a gust.

El desenvolupament de les persones

L'aprenentatge continu

La cooperativa és un espai d'aprenentatge continu que permet a les persones que la configureu desenvolupar-vos a nivell laboral i personal. L'aprenentatge esdevé de dues maneres:

- **Involuntari:** el dia a dia, les funcions, els rols, les persones amb qui compartiu el projecte, etc. fa que sense adonar-vos-en apreneu cada dia coses noves ja sigui en temes laborals com personals.
- **Voluntari:** un dels principis del cooperativisme és l'educació i la formació i com a tal, es fomenta el desenvolupament de la persona.

Les persones cooperativistes, en general, teniu inquietuds i motivacions per seguir formant-vos i aprendre coses noves, generant nous horitzons, idees o processos interns i col·lectius.

Les capacitats i habilitats del grup

Es pot partir de la premissa que no tothom sap fer de tot, ni té les aptituds, habilitats o capacitats per entomar totes les parts i vessants d'un projecte cooperatiu.

L'ideal és encaixar les necessitats de la cooperativa amb les capacitats de les persones que la conformeu, però la majoria de vegades no passa.

Es proposa que treballeu individualment i en grup per identificar els rols, tasques i funcions que podeu fer dins l'organització i detectar quines són aquelles que us manquen per tal de cobrir-les a través de formacions, demanant suport o buscant recursos que us ajudin a trobar l'encaix.

Principis democràtics

La responsabilitat social de les cooperatives

El concepte de “responsabilitat social” es basa en la sostenibilitat social, econòmica i ambiental de les organitzacions i es fonamenta amb els principis de transparència, bon govern i implicació de tots els actors que participen del desenvolupament de l'organització (treballadores, clients, proveïdores, comunitat local...). Tota cooperativa té integrats aquests principis de manera orgànica en el seu funcionament, posant-la en valor per sí mateixa.

Transparència i comunicació

No us ha de fer por explicar qui sou, què feu i com ho feu a tots els actors del projecte cooperatiu com la comunitat, les persones treballadores, els clients, els proveïdors, etc. Mostrar la informació no és perjudicial, tot i que el mercat capitalista així ho promogui. Fer la feina de manera honesta us permet ser transparents i mostrant-vos al món, d'aquesta manera, es valorarà més la feina que feu i com la feu. Que no us faci por saber què pensen de vosaltres, sempre serà constructiu i us servirà per aprendre i millorar.

Es recomana que expliqueu a través de diversos canals de comunicació qui sou, què feu, com ho feu i perquè ho feu. Ser transparents obre més portes del que es pensa.

Participació i democràcia real

La participació i la democràcia són un dels pilars del cooperativisme. Sense la informació, la deliberació, la participació i la presa de decisions de manera democràtica no es pot emprendre un projecte cooperatiu.

Perquè funcionin els espais de participació de manera lliure i justa, cal que es mostrin i es posin sobre la taula els poders i privilegis que teniu les membres de l'equip del projecte. Tot grup de persones compta amb diferents rangs que fan que la veu d'una persona tingui major o menor poder que la resta del grup, pel motiu que sigui. Mostrar aquests rangs farà que tingueu més llibertat a l'hora de participar.

La clau està en com es participa. Quins espais i eines de participació i democràcia teniu? Són suficients? Són representatius i funcionals? Tothom es sent lliure de dir, fer i pensar el que vol?

La intercooperació

Principi cooperatiu

La intercooperació és un dels principis del cooperativisme. Perquè les cooperatives puguin assolir el seu màxim potencial i enfortir el moviment cooperatiu mitjançant el treball conjunt a través d'estructures locals, nacionals i internacionals cal que s'interrelacionin entre elles..

La cooperació entre cooperatives esdevé un element clau per dos factors:

- La cooperació i l'ajut mutu per assolir objectius comuns a nivell social i comunitari
- La intercooperació per generar col·laboracions empresarials i fer front al mercat actual, agressiu i depredador. Això permet enriquir els projecte i generar capacitats que de manera individual seria impossible d'assolir

Competir vs cooperar

El sistema capitalista ensenya des de ben petites que a la vida es competeix. Es competeix per tot, per l'amor, pel poder, per la riquesa, per l'èxit, pel benestar, etc. Fins que un se n'adona que hi ha altres maneres de veure la vida i que cooperant es comparteix, es viu i s'estima més. Un se n'adona que 1+1 no és igual a 2, sinó que la suma de les necessitats, les experiències i les vivències fan que $1+1 \geq 3$.

Les persones som éssers socials, comunitaris i solidaris. Les cooperatives es fonamenten amb aquesta premissa, si es comparteix i es coopera, s'arriba on es vulgui perquè juntes fem la força i juntes ho podem fer tot.

“Recomanem l'ajuda d'altres cooperatives que han viscut el procés i tenen experiència. Sempre estan disposades a donar un cop de mà i la seva vivència serveix per la nostra”

Ari, sòcia de LaCol arquitectes

“Fas activisme a l'hora que treballes als espais de xarxa del barri i d'intercooperació, t'arrelles al territori”

Júlia, sòcia de l'Esguard

Es recomana connectar amb el l'entorn, conèixer quines iniciatives de l'ESS hi ha al barri, preguntar-se, qüestionar-se, observar i emparar-se de tot el que han viscut i saben, de ben segur servirà en el vostre procés emprenedor.

*Aterrem la idea:
del món dels somnis a la realitat*

Ara que ja s'ha descrit què és una cooperativa i quines característiques té, cal que atreu la idea de projecte que teniu en ment i la feu viable per poder-vos autoocupar. A continuació s'explica com:

Font: l'Esberla

INFOGRAFIA: itinerari del procés d'inici de la idea a la realitat

L'equip (el col·lectiu)

El primer que necessiteu és tenir clar qui configura l'equip de persones que voleu impulsar la idea del projecte.

A l'hora de configurar el grup, és important conèixer què pot aportar cada persona en el projecte i això vol dir tenir clar quines habilitats, capacitats i motivacions teniu cada membre per poder donar valor a aquestes i concretar dins l'organització quins perfils i rols teniu. Per altra banda, un cop avanceu en la idea del projecte, haureu de plantejar-vos quins rols i perfils necessita la cooperativa pel seu funcionament i com encaixen amb les que teniu les persones de l'equip.

“Sempre hem tingut molt en compte els rols i aptituds del grup per dur a terme la feina. La motivació és molt important i a vegades ens hem canviat els projectes per estar motivades.”

Clara, sòcia de l'Esguard

Es recomana que les persones que conformeu el projecte compteu amb una motivació col·lectiva i una idea conjunta del que voleu fer i perquè ho voleu fer, és a dir, heu de tenir els mateixos objectius a l'hora d'emprendre el projecte cooperatiu. Si els objectius inicials no són compartits, el més probable és que quan aneu avançant en el desenvolupament de la idea del projecte us trobeu amb diferents topalls que no us permetin avançar en ell.

Al final, l'aspecte més rellevant de la gestió del grup és el respecte i la cura de totes les persones que l'integreu. El més recomanable és establir diferents mecanismes de comunicació i expressió emocional per vetllar i tenir cura de totes les veus, inquietuds i necessitats de les persones que formem el projecte.

La idea del projecte

Si teniu clars quins són els objectius que us mouen a portar a la pràctica la idea del projecte a nivell individual, però sobretot col·lectiu, us heu de plantejar les següents preguntes: Ja existeix aquesta idea del projecte? És una idea nova? Ja existeix però voleu aportar un altre punt de vista o manera de fer?

En un primer moment, el més rellevant és desenvolupar la idea del projecte. Caldrà fer una primera reflexió com a grup per definir:

- 1 **Perquè voleu crear aquest projecte? Quines necessitats socials cobreix?**
- 2 **Quina és la missió del projecte?**
- 3 **Quina és la visió del projecte?**
- 4 **Quins són els valors o principis que regiran la vostra cooperativa?**
- 5 **Què volem oferir?**

En definitiva, necessiteu parlar, reflexionar, debatre i consensuar quin és l'ideari del vostre projecte, quina mirada té i quines necessitats socials es satisfan.

Per altra banda, també necessiteu fer una mica d'investigació i detectar aquells projectes existents que cobreixen la mateixa necessitat que voleu oferir vosaltres i heu de conèixer com la satisfan, si és de la mateixa manera que preveieu i conèixer el perquè. És rellevant fer aquesta primera anàlisi ja que us permetrà veure com són les organitzacions que us envolten i quina diferència voleu aportar per fer únic el vostre projecte.

“El nostre projecte va començar de forma voluntària fins que vam decidir constituir-nos com a cooperativa i vam aterrar el projecte inicial perquè fos viable. Els mesos de pensar el projecte i crear-lo (somiar) ens va fer sentir lliures, cuidades i felices, en definitiva, va sortir el millor de nosaltres”

Celia, sòcia de n'klôwô

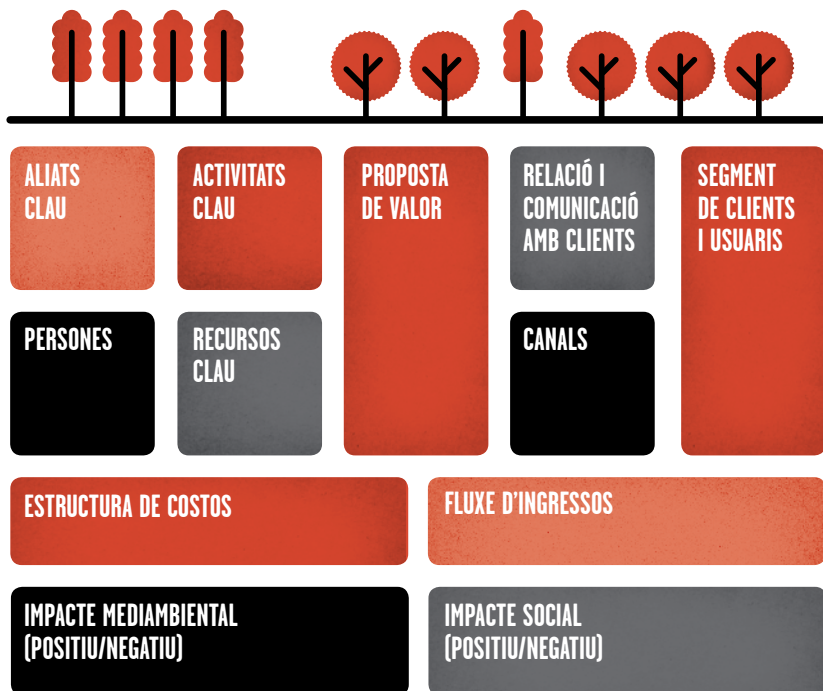
El pla de sostenibilitat

Cal tenir present que una cooperativa és una empresa i, per tant, ha de ser sostenible en ella mateixa. Per tal d'emprendre un projecte, és necessari elaborar un pla de viabilitat que us permeti:

- A Desenvolupar la idea del projecte detalladament.**
- B Projectar una cooperativa sostenible a nivell econòmic, social i ambiental.**

Existeixen molts models de negocis o plans de sostenibilitat, però es recomana fer servir el Canvas Social. Es tracta d'una eina àgil, fàcil, dinàmica i molt visual que us permetrà començar a plantejar el vostre pla de sostenibilitat i configurar l'estructura de la cooperativa.

El Canvas social no deixa de ser una plantilla de gestió estratègica per desenvolupar models de negoci des d'una mirada transversal. Es tracta del següent esquema que haureu d'anar omplint a mesura que aneu desenvolupant la idea del projecte. En resum, és una fotografia de les dimensions de la idea del projecte.

Font: REAS Aragó

Segurament creareu un pla d'empresa que haureu d'anar modificant cada mes, a no ser que tingueu súper clar què és el que voleu fer. Tot evoluciona, les idees, les persones, les motivacions... no sigueu rígides, adapteu-vos als canvis si són coherents amb la visió de la cooperativa, garantint que aquests canvis són consensuats amb totes les persones del projecte.

Organització interna

Com us organitzeu és una de les claus pel bon funcionament i desenvolupament del projecte. Caldrà tenir present que en una cooperativa hi ha dos models organitzatius diferenciats, un de societari i un de laboral.

A Organització societària: fa referència a la governança de la cooperativa i a la construcció d'una estructura democràtica, transparent i participativa de les persones sòcies de la cooperativa. Habitualment s'estableixen els espais de reunions diferenciats pel tipus de punts a treballar, com per exemple, l'Assemblea General, els Consells Rectors, les comissions de treball, etc.

B Organització laboral: fa referència a com us organitzeu a nivell de funcions, rols i càrrecs laborals dins la cooperativa i quins canals i processos interns hi ha de funcionar. La opció més visual i pràctica és dissenyar un organigrama laboral on hi constin tots els llocs de feina de la cooperativa.

Al principi del procés fareu reunions eternes fins que totes les membres consensueu el mateix projecte. Cada tres mesos reformulareu la cooperativa a nivell d'organització interna, de missió i visió, d'àrees, de projectes... que no us generi frustració, és més comú del que us penseu!

No us organitzeu com si fóssiu una gran empresa, segurament començareu sent poques persones i no cal muntar una estructura organitzativa d'empresa multinacional.

És important treballar juntes, la falta d'espai físic per treballar no permet coordinar-se ni estar totes informades del dia a dia.

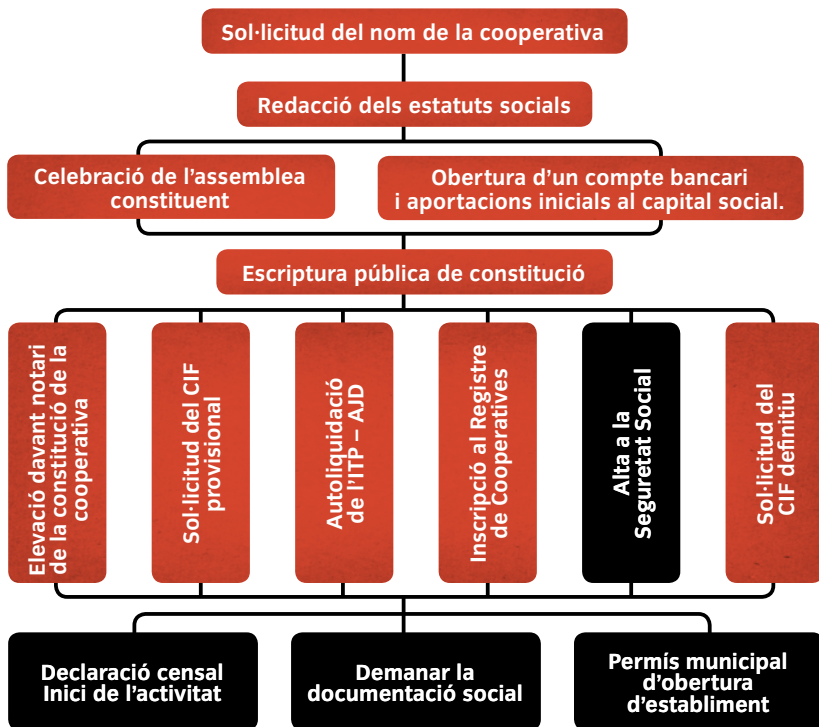
Es recomana fer una tancada cada trimestre o un cop l'any per valorar el que s'ha fet i plantejar conjuntament els reptes de futur.

Constitució de la cooperativa

Un cop teniu clar que voleu ser cooperativa, cal que us arremangueu i inicieu tots els tràmits per constituir-la i poder iniciar l'activitat cooperativitzada.

A continuació s'esmenten breument els passos a seguir per tal de constituir la cooperativa i els tràmits per iniciar l'activitat de la cooperativa. És important diferenciar entre ambdós tipus de tràmits ja que el primer fa referència només a la constitució jurídica de l'organització, és a dir, els tràmits que fan que existeixi formalment la cooperativa. I la segona, fa referència als tràmits essencials per dur a terme l'activitat de la cooperativa, és a dir, els tràmits que permeten que treballem en ella i duem a terme els productes o serveis cooperatius.

Cronologia dels tràmits de constitució de la cooperativa i d'inici d'activitat

● Tràmits de constitució de la cooperativa

● Tràmits d'inici d'activitat

Font: "Guia pràctica del procés de constitució d'una empresa cooperativa" Aracoop

La Generalitat de Catalunya, en el marc del programa Aracoop, ha elaborat la “Guia pràctica del procés de constitució d’una empresa cooperativa”. Aquesta guia compta amb tots els passos, recomanacions i eines necessàries per constituir una cooperativa d’una manera concreta, detallada i àgil que facilita molt la tasca burocràtica de tot el procés.

“Vam constituir la cooperativa de tal manera que poguéssim integrar les inquietuds personals de les persones que en formàvem part i vam establir mecanismes de regulació i principis d’organització que prioritzés la cooperativa per davant d’altres feines”

Mirko, soci de LaCol arquitectes

“Vam voler fer un ritual de comiat amb les persones que han estat vinculades a la cooperativa. Creiem que cal visibilitzar al món que les cooperatives també tanquen i seria interessant crear una mena de cementiri de cooperativa on s’expliqui perquè van tancar”

Celia, sòcia de n’klôwô

A vegades els projectes cooperatius acaben tancant perquè l’encaix entre les necessitats de les persones i el pla de sostenibilitat no funciona.

Iniciem l’activitat!

Un cop teniu tots els processos d’equip, cura, organització i constitució, és hora d’iniciar l’activitat cooperativa!

Segur que teniu mil idees i ganes de fer coses, però sigueu realistes, el temps és el que és i heu d’intentar equilibrar les forces i no morir en l’intent.

Els inicis són durs però la motivació i les ganes poden amb tot.

I la pregunta del milió: quan cobrarem? Cada cooperativa fa el que pot, les 4 cooperatives que han participat de la guia han estat els primers mesos o anys sense cobrar del projecte per no endeutar-se amb els bancs.

És fonamental conèixer en quin moment vital com a persones us trobeu. No és el mateix emprendre quan teniu uns entorns que us poden sostenir en els entrebancs que tingueu o en cas que el projecte no acabi tirant endavant, que no tenir-los.

“Estàvem a l'atur mentre constituïem la cooperativa. Vam capitalitzar l'atur que ens quedava i ho vam invertir a la cooperativa”.

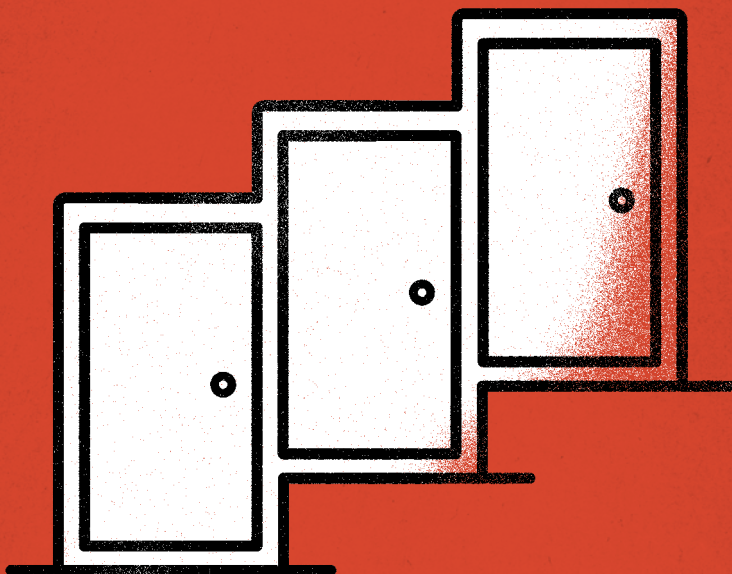
Núria, sòcia de n'klôwô

“Al principi vam apostar per projectes que no cobraven però ens donaven experiència i posicionament. No ens volíem endeutar amb cap banc i vam decidir endeutar-nos amb nosaltres mateixes cobrant molt poc o res”

Ari, sòcia de LaCol arquitectes

“No es veritat que un projecte interessant i innovador funcioni sempre. La situació de vida de les sòcies i les circumstàncies del projecte variaran molt segons causes externes”

Cèlia, sòcia de n'klôwô

*Qui ens pot acompanyar
en tot aquest procés?*

Per tal d'emprendre el projecte cooperatiu podeu comptar amb diferents recursos que ofereixen diverses institucions a nivell català i de la ciutat de Barcelona. A continuació se n'exposen algunes de caire formatiu, d'acompanyament, de finançament i de coneixement del moviment cooperatiu perquè us siguin d'ajuda!

Formació i acompanyament

Barcelona Activa	
Lloc o contacte	Centre per a la iniciativa emprendedora glòries. Llacuna 162 – 164, Barcelona barcelonactiva.cat
Breu descripció	Barcelona Activa, a través del Comissionat d'Economia Social i Desenvolupament Local i Consum, ofereix diferents programes d'acompanyament i assessorament per impulsar, consolidar i enfortir els projectes socioeconòmics.
Què ofereix	<ul style="list-style-type: none"> • La Comunicadora: programa adreçat a projectes, en gestació o ja en marxa, que necessiten un impuls o que necessiten consolidar la seva viabilitat. • Camí de la Solidesa: acompanyament i enfortiment d'organitzacions d'ESS gestionades i liderades majoritàriament per dones. Ofereix acompanyament i formació en la consolidació de qualsevol organització de l'ESS • Construïm en femení les Altres Economies: promoció de l'emprenedoria cooperativa, social i solidària impulsada per dones en el procés de creació de l'empresa. • Finançament Alternatiu: per a la divulgació, sensibilització i capacitació sobre les vies alternatives per al finançament de projectes. • Formacions mensuals i trimestrals de diversos temes sobre l'ESS

Departament de Joventut - Ajuntament de Barcelona

Lloc o contacte	Centre d'Informació i Assessorament per a Joves (CIAJ) www.ciajbcn.cat Punts InfoJOVE Barcelona
Què ofereix	Assessoria d'emprenedoria: Una persona especialitzada et facilitarà informació sobre els diferents recursos que hi ha a Barcelona per a persones emprenedores, et donarà accés al Pla d'Empresa, una eina imprescindible per valorar la viabilitat del teu projecte i per poder tirar endavant la idea amb qualitat i sentit de futur, i t'informarà sobre el pla de màrketing i el pla financer, les diferents formes jurídiques, els tràmits i tot els passos necessaris per crear la teva empresa.

Coòpolis	
Lloc o contacte	BLOC 8 de Can Batlló, Barcelona bcn.coop
Breu descripció	Coòpolis, l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona, és un dispositiu de foment i promoció de l'Economia Social i Solidària a la ciutat de Barcelona. Vol esdevenir un espai de referència per persones i entitats que vulguin formar-se i rebre suport en processos de constitució de noves iniciatives cooperatives.
Què ofereix	<ul style="list-style-type: none"> • Suport a la creació de cooperatives: assessorament, documentació i tràmits de constitució • Premi Micaela Chalmeta amb una dotació econòmica per projecte escollit més l'assessorament tècnic i formatiu pel desenvolupament de la cooperativa • Formacions en introducció a l'ESS i el cooperativisme, constitució de cooperatives i formacions específiques

Aracoop	
Lloc o contacte	C. Premià, 15 2a planta, Barcelona aracoop.coop
Breu descripció	Programa promogut per la Generalitat de Catalunya que posiciona l'economia social i cooperativa com a peça clau per a la construcció d'un model econòmic més social, democràtic i inclusiu.
Què ofereix	<ul style="list-style-type: none"> • Acompanyament a la viabilitat per a la creació d'empreses • Suport a la transformació en cooperatives o societats laborals • Tallers virtuals de creació de cooperatives. • Seminaris de millora de competències professionals • Acompanyament per a la innovació col·laborativa • Tallers d'assessorament tècnic, econòmic i jurídic

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

Lloc o contacte	C. Premià, 15 2a planta, Barcelona cooperativest treball.coop
Breu descripció	És l'organització de segon nivell que agrupa, representa i lidera el cooperativisme de treball del país.
Què ofereix	<ul style="list-style-type: none">• Sessions informatives: sessions grupals adreçades a persones que volen informar-se sobre el procés de constitució d'una cooperativa.• Acompanyament personalitzat: orientació personalitzada, de forma presencial, telefònica i també online, durant el període de creació de la vostra empresa cooperativa.• Formacions: societària, gestió empresarial, desenvolupament d'habilitats personals i directives, empenedoria

Finançament

Ajuntament de Barcelona

Què ofereix	Crèdits i línies de finançament. L'Ajuntament de Barcelona col·labora amb dues entitats de banca ètica i cooperativa, Fiare Banca Ètica i Coop57, per millorar l'accés al crèdit i al finançament i contribuir a la consolidació i l'estabilitat financera d'aquests projectes.
	Subvencions als projectes o activitats que promoguin o reforcin el caràcter transformador de l'Economia Social i Solidària, com la gestió democràtica i participativa, l'orientació a les necessitats humanes i el compromís amb la comunitat

Generalitat de Catalunya > Treball > Economia social

Què ofereix	<ul style="list-style-type: none">• Subvencions per a la capitalització de cooperatives i societats laborals. Línia Capitalcoop• Subvencions per a la incorporació de socis o sòcies treballadors/es o socis o sòcies de treball a cooperatives i societats laborals• Préstecs amb garantia per al finançament d'empreses d'economia social
--------------------	---

Moviment cooperatiu

Xarxa d'Economia Solidària (XES)	
Breu descripció	És una organització formada per més de 300 sòcies. Defensa un sistema econòmic respectuós amb les persones, el medi ambient i els territoris que funciona sota criteris democràtics, d'horitzontalitat, transparència, equitat i participació.
Què ofereix	<p>Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC)</p> <p>És un esdeveniment anual referent que vol mostrar l'ampli i variat ventall d'experiències i projectes de l'àmbit de l'economia social i solidària que existeixen al territori català. A la Fira hi estan representats tots els productes i serveis necessaris per cobrir les necessitats de la vida quotidiana de les persones: habitatge, alimentació, oci, coneixement, cooperativisme, comercialització justa, serveis a persones i empreses, finances i assegurances ètiques, inserció laboral, empenedoria social, energies renovables, formació i educació, etc.</p> <p>Pam a Pam, el teu mapa d'Economia Solidària</p> <p>És una eina col·lectiva que mostra que existeix una economia al servei de les persones a Catalunya i et convida a participar-hi. Pots fer-ho com a usuària, buscant en el mapa aquelles iniciatives d'alimentació, habitatge, serveis, energia... que et permetin consumir d'acord amb els teus valors.</p>

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya	
Breu descripció	És l'organització de segon nivell que agrupa, representa i lidera el cooperativisme de treball del país. Federar-se és un dels primers passos per viure el moviment cooperatiu.

Hi ha un munt de manuals de referència online que podeu trobar al web de la Federació de cooperatives de treball de Catalunya que segur seran del vostre interès!

- Guia pràctica. La llei de cooperatives. Principals aspectes de la nova llei de cooperatives.
- Guia pràctica del procés de constitució d'una empresa cooperativa.
- La gestió de conflictes a les cooperatives
- L'empenedoria cooperativa
- Mesures, recursos i bones pràctiques sobre gestió democràtica, transparència, igualtat de gènere i conciliació a les cooperatives de treball

*Bonus track:
el millor i el pitjor de l'autoocupació*

Segons les quatre cooperatives consultades, el millor i el pitjor de fer-se cooperativa és...

El pitjor de tot plegat

- La precarietat inicial pot portar frustracions emocionals i de vida de cara a l'estabilitat.
- Al ser un projecte en col·lectiu, les opinions son moltes i diverses. Costa prendre consensos i a vegades surten debats inútils que s'allarguen per banalitats.
- La falta d'experiència pot fer-vos sentir, a vegades, indefensió i inseguretat en el que feu.
- La incertesa de saber si el projecte podrà tirar endavant i ser sostenible o no.
- Hi dedicareu moltes hores perquè el projecte tiri endavant i a vegades us esclavitzareu. Es barreja molt la feina amb la vida. Al principi potser no tindreu una seguretat d'horaris i sous.
- A vegades dedicareu moltes hores per engegar projectes que no acaben sortint perquè la competència imposa preus de mercat més barats.
- Ser vosaltres mateixes les sòcies també comporta coses negatives a nivell de gestió empresarial, desconeixement de procediments, etc.
- Haureu de guanyar-vos el vostre lloc de feina. Cada persona és responsable de tirar endavant les seves tasques dins el projecte.

Però, al final val la pena tot plegat?

El millor de tot plegat

- Les persones ens posem al centre de tot el procés i la cura és un dels elements més importants. Compartir la feina, el dubtes, els problemes, recolzar-vos, etc, us farà ser persones més poderoses, valentes i empoderades.
- Tenir-vos en compte emocionalment com a grup, que no es tendeix a fer mai a nivell laboral.
- Sentir-vos part d'un grup sabent que tothom té el mateix dret a parlar i ser escoltada.
- Crear el teu lloc de feina a la teva mida. En cap altre espai podreu decidir què voleu fer, com ho voleu fer i amb qui ho voleu fer. El model cooperatiu = model de vida.
- Poder decidir els processos interns, organitzatius i empresarials com les condicions de les maternitats/paternitats, les condicions laborals, la conciliació laboral, la llibertat d'horaris i de projectes.
- L'aprenentatge continu que es viu dia a dia. Crear el vostre propi projecte és el major aprenentatge vivencial que podreu tenir mai i us empoderarà en tots els aspectes de la vida.
- El fet de muntar un projecte en el marc de l'economia social i solidària fa que s'entri dins un ecosistema que us acollirà i us farà sentir recolzades, mai estareu soles gràcies al teixit de relacions i contactes que es crea. Tothom us rebrà amb les portes obertes.
- És un espai de formació política constant. Es fa activisme a l'hora que treballes als espais de xarxa i intercooperació del barri creant un arrelament al territori brutal.

Sí, sí, i sí, no ho dubteu mai!

Les últimes recomanacions

- Formeu-vos, no us quedeu amb el que sabeu. L'aprenentatge que et dóna la creació d'una cooperativa no te la dóna cap formació reglada. S'aprèn a base d'assaig error, de manera vivencial, i és el millor que pot passar.
- Feu festes i celebren la vida i el projecte. És molt important la confiança i la cohesió del grup.
- Coneixeu altres cooperatives, intercoopereu. Costa desempallegar-se de la cultura competitiva i capitalista, però hi ha més realitats cooperatives de les que sembla i és molt interessant, enriquidor i formatiu compartir projectes amb altres cooperatives o entitats de l'ESS.
- Tothom és necessari però no imprescindible. Tothom aporta coses diferents però heu de poder cobrir el lloc de totes les persones per si es posen malaltes, agafen excedències o marxen del projecte.
- Cal ser conscients que tothom és diferent i que cadascú té aptituds diferents, s'ha de valorar cada persona i potenciar-ho.
- Heu de vetllar pel benestar social i personal. Sou persones i no màquines. Heu estat educades i socialitzades en un sistema i context on es prima l'èxit, els beneficis personals i el poder. Tot i creure en un altre sistema, us sortiran incoherències que no podeu controlar i heu d'acollir perquè d'alguna manera formen part del vostre ser, us agradi més o menys.
- **Heu de creure en el vostre propi projecte, si no ho feu vosaltres mateixes, no ho farà ningú.**
- **Passeu-vos-ho bé amb el vostre projecte!!**

Si heu decidit llençar-vos a la piscina i dur a terme el vostre somni, idea o projecte, us trobareu a mig termini que:

1) El projecte serà viable i sereu unes persones enamorades de la vostra cooperativa, o 2) que no us acabi de sortir bé i hagueu de tancar-lo. Valoreu molt positivament tot l'aprenentatge i desenvolupament que haureu obtingut, en cap cas haureu perdut el temps, sinó que haureu guanyat grans experiències!

Volem agrair a les cooperatives LaCol, L'esguard i N'klôwô la col·laboració aportant les seves experiències i vivències a l'hora d'autoocupar-se en clau cooperativa com a joves.

Continguts:

l'esberla

Llicència

Creative Commons: Reconeixement - NoComercial – CompartirIgual.

No es permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades, la distribució de les quals s'ha de fer amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

Edita:

cjb
CONSELL DE LA JOVENTUT
DE BARCELONA

LA FONTANA

C/Gran de Gràcia, 190. 08012 Barcelona

Tel. 93 265 47 36

cjb@cjb.cat

www.cjb.cat

En conveni amb:

